

Briuselis, 2023 04 14
COM(2023) 194 final

2023/0095 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

**kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos
mechanizmo**

(Tekstas svarbus EEE)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Pasiūlymu siekiama iš dalies pakeisti 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo¹ (toliau – Sprendimas), pagal kurį Europos Sąjunga remia, koordinuoja ir papildo valstybių narių veiksmus² civilinės saugos srityje, siekdama užkirsti kelią ir pasirengti gamtinėms ir žmogaus sukeltoms nelaimėms Sąjungoje ir už jos ribų ir į jas reaguoti.

Vienintelis siūlomo pakeitimo tikslas – užtikrinti, kad kol pradės veikti nuolatinis Europos miškų gaisrų gesinimo iš oro parkas, Sąjunga, naudodamasi „rescEU“ pereinamuoju laikotarpiu sukurtais pajėgumais, galėtų toliau teikti skubią paramą su miškų gaisrais kovojančioms valstybėms narėms. Konkrečiai šiuo pasiūlymu siekiama pratęsti 35 straipsnyje nurodytą pereinamąjį laikotarpį ir jo pabaigos datą perkelti iš 2025 m. sausio 1 d. į 2027 m. gruodžio 31 d. Ši data suderinta su dabartinės daugiametės finansinės programos (DFP) pabaiga.

Kylant temperatūrai ir ilgėjant sausros laikotarpiams, Sąjungoje didėja miškų gaisrų rizika – jie vis dažnesni ir intensyvesni. 2022 m. miškų gaisrų sezonas Sąjungoje buvo beprecedentis. Bendras miškų gaisrų, apimančių daugiau kaip 30 hektarų, skaičius Sąjungoje buvo daugiau kaip 2 707. Sudegė 786 316 hektarų (daugiau nei tris kartus daugiau nei Liuksemburgo teritorija). Palyginti su ankstesniais metais (416 413 hektarų), šis plotas gerokai padidėjo. Be to, iš 2022 m. duomenų matyti, kad nuo 2006 m., kai duomenys pradėti registruoti Sąjungos lygmeniu, vidutinis išdegusios žemės plotas padidėjo daugiau kaip 250 proc. Kaip matyti iš pastarojo meto Sąjungos civilinės saugos mechanizmo aktyvavimo, miškų gaisrai kelia daug problemų visos Europos mastu – jie alina ne tik Viduržemio jūros regioną, bet ir tokias šalis kaip Čekija, Vokietija ir Slovėnija. Vienas iš tokių pavyzdžių – dideli miškų gaisrai, 2018 m. kilę Švedijoje. 2022 m. 20 valstybių narių užregistravo daugiau išdegusių plotų nei vidutiniškai ankstesniais metais.

Kaip parodė pastarųjų metų miškų gaisrų sezonai, miškų gaisrų sukeliama aplinkos, klimato, ekonominiai ir visuomeniniai nuostoliai yra didžiuliai. Vien 2022 m. dėl miškų gaisrų ekonominiai nuostoliai viršijo 2 mlrd. EUR ir į aplinką išmesta daugiau kaip 25 mln. tonų CO₂. Apie 35 proc. 2022 m. išdegusių plotų priklausė „Natura 2000“ teritorijoms³.

Numatoma, kad dėl klimato kaitos poveikio šis nerimą keliantis miškų gaisrų plitimas visoje Europoje bus juntamas ir ateinančiais metais. Pirmininkė U. von der Leyen šį klausimą iškėlė savo 2022 m. rugsėjo mėn. kalboje apie Sąjungos padėtį, kurioje teigė, kad „*tokiems*

¹ OJ L 347, 20.12.2013, p. 924–947.

² Atsižvelgiant į Sprendimo Nr. 1313/2013/ES 28 straipsnio 1 dalies a punktą, kai daroma nuoroda į valstybes nares, turi būti laikoma, kad ji aprėpia ir Sprendimo Nr. 1313/2013/ES 4 straipsnio 12 dalyje apibrėžtas dalyvaujančiąsias valstybes.

³ Tinklas „Natura 2000“ yra pagrindinių retų ir nykstančių rūšių veisimosi ir poilsio plotų ir kai kurių retų rūšių gamtinės buveinės, kurios saugomos kaip vertingos gamtinės buveinės – jis apima visas 27 ES šalis, tiek sausumoje, tiek jūroje. Šio tinklo paskirtis – užtikrinti ilgalaikį vertingiausių ir nykstančių Europos rūšių ir buveinių, įtrauktų į Paukščių direktyvą (2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos) ir Buveinių direktyvą (1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos), išlikimą.

reiškiniams vis dažnėjant ir intensyvėjant, Europai reikės daugiau pajėgumų. Štai kodėl šiandien pranešu, kad kitais metais turėsime dvigubai daugiau kovos su gaisrais pajėgumų“.

2019 m. iš dalies pakeitus Sprendimą⁴ buvo sukurtas „rescEU“ – Europos lygmens pajėgumų rezervas, kuriuo siekiama suteikti pagalbą itin didelio masto situacijų atveju, kai bendrai nacionaliniu lygmeniu turimi pajėgumai ir Europos civilinės saugos rezervui valstybių narių skirti pajėgumai yra nepakankami arba jais neįmanoma užtikrinti veiksmingo reagavimo į gaivalines ir žmogaus sukeltas nelaimes. Visų pirma tokie pajėgumai buvo išplėtoti miškų gaisrų gesinimo iš oro srityje, kad papildytų nacionalinius pajėgumus⁵. Nors tam tikri iš šių pajėgumų yra lengvai prieinami rinkoje ir juos galima įsigyti palyginti greitai, miškų gaisrų gesinimui iš oro reikalingų pajėgumų įsigijimas užtrunka ilgiau. Siekdama užtikrinti sklandų perėjimą prie visiško „rescEU“ įgyvendinimo, pirminiu penkerių metų pereinamuoju laikotarpiu Komisija buvo įgaliota teikti finansavimą, kad būtų užtikrinta galimybė greitai pasinaudoti atitinkamais nacionaliniais pajėgumais. Taip pat buvo nustatyta, kad Komisija ir valstybės narės turėtų stengtis įsigyti papildomų pajėgumų, be kita ko, sraigtasparnių, skirtų gaisrų gesinimui, kad galėtų reaguoti į miškų gaisrų riziką jau 2019 m. vasarą⁶. Tuo metu, remiantis 2018 m. liepos 9 d., rinkos tyrimu⁷, buvo įvertinta, kad atsižvelgiant į tuo metu turimus miškų gaisrų gesinimo iš oro išteklius penkerių metų pakaks, visų pirma tam, kad rinkoje vėl būtų prieinami specializuoti orlaiviai, reikalingi nuolatiniam orlaivių parkui sukurti. Todėl Sprendimo 35 straipsnyje nustatyta tos pereinamojo laikotarpio nuostatos taikymo pabaigos data – 2025 m. sausio 1 d. Tačiau pastarojo meto rinkos pokyčiai ir konkrečiai tai, kad rinkoje nėra reikiamų itin specializuotų orlaivių, parodė, kad miškų gaisrų gesinimo amfibiinio orlaivio sukūrimui reikia ilgesnio laikotarpio (kuris baigtųsi po 2024 m.). Derybos su tokio specializuoto orlaivio gamintoju jau eina į pabaigą; remiantis naujausiais gamintojo pateiktais patikinimais, tikimasi, kad pirmieji tokie orlaiviai už sutartą kainą bus pradėti tiekti 2026 m. Todėl 35 straipsnyje nustatytą pereinamąjį laikotarpį reikia pratęsti ir jo pabaigos datą perkelti iš 2025 m. sausio 1 d. į 2027 m. gruodžio 31 d., kai baigsis dabartinė DFP. Šis laikotarpis būtų taikomas visam Sąjungos civilinės saugos mechanizmo DFP finansiniam paketui pagal 19 straipsnio 1a dalį.

Šiuo pasiūlymu siekiama užtikrinti, kad pasibaigus 2024 m. miškų gaisrų sezonui, kai jau nebegalios dabartinė pereinamojo laikotarpio nuostata, reikiami nacionaliniai pajėgumai būtų greitai prieinami. Sutartis dėl miškų gaisrų gesinimo iš oro pajėgumų dislokavimo reikės parengti gerokai iš anksto, 2024 m. Taigi tam, kad pasirengimą būtų galima pradėti 2024 m., Sprendimas turi būti iš dalies pakeistas dabartinės kadencijos laikotarpiu. Todėl būtina, kad teisėkūros institucijos šį tikslinį pasiūlymą apsvarstytų skubiai.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Šis pasiūlymas susijęs tik su Sprendimo 35 straipsnyje nurodyto laikotarpio pratęsimu ir neturi jokio kito poveikio pačios nuostatos esmei. Todėl pasiūlymas visiškai dera su galiojančiomis šios srities politikos nuostatomis.

⁴ 2019 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2019/420, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo, OL L 77I, 2019 3 20, p. 1.

⁵ Kitos „rescEU“ sritys apima, be kita ko, cheminius, biologinius, radiologinius ir branduolinius incidentus, skubią medicininę pagalbą, taip pat transportą, logistiką ir avarinį energijos tiekimą.

⁶ 2019 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo (ES) 2019/420, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo, OL L 77 I, 2019 3 20, p. 1, 34 konstatuojamoji dalis.

⁷ ŠIUO METU GALIOJANČIOS SUTARTIES DĖL MIŠKŲ GAISRŲ GESINIMO IŠ ORO IŠTEKLIŲ TYRIMAS, ECHO/2018/A1/396_01.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Jokių kitos Sąjungos politikos srities teisėkūros procedūra priimamu aktu šiuo pasiūlymu siekiamo tikslo šiuo metu pasiekti negalima. Todėl dubliavimosi su kitais šios politikos srities veiksmais nėra. Tačiau atkreipiamas dėmesys į tai, kad būtų užtikrintas glaudus koordinavimas, nuoseklumas ir papildomumas su veiksmais, įgyvendinant kitų sričių Sąjungos politiką. Juo taip pat sukuriama sąveika su kitomis politikos sritimis, pavyzdžiui, prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių prevencijos bei nelaimių rizikos mažinimo priemonėmis, kuriomis siekiama geriau kovoti su klimato kaitos poveikiu.

2. **TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI**

- **Teisinis pagrindas**

Šio pasiūlymo teisinis pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 196 straipsnis.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Sąjunga turi papildomąją kompetenciją civilinės saugos srityje. Valstybėms narėms tenka pagrindinė atsakomybė už nelaimių prevenciją, pasirengimą joms ir reagavimą į jas. Viena iš priežasčių, dėl ko buvo sukurtas Sąjungos civilinės saugos mechanizmas, yra tai, kad didelio masto nelaimės gali viršyti bet kurios pavieniui veikiančios valstybės narės reagavimo pajėgumus. Mechanizmo esmė – tinkamai koordinuojamos, greitos valstybių narių savitarpio pagalbos teikimas. Šio pasiūlymo tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti vienos. Tai ypač svarbu įvykus nelaimėi ar kelioms nelaimėms, turinčioms plataus masto padarinių, kurie viršija valstybių narių pajėgumus ir kurie gali trikdyti jų savitarpio pagalbą. Todėl Sąjungos veiksmai šioje srityje susiję su tarpvalstybinių ir daugiašalių ar tarpregioninių situacijų valdymu, kai būtina bendrai koordinuoti ir derinti veiksmus viršnacionaliniu lygmeniu. Tai, be kita ko, pajėgumų, pavyzdžiui, specializuotų orlaivių, kurie gali sumažinti miškų gaisrų poveikį, teikimas. Jie visokeriopai naudingi, nes mažinamas žuvusių žmonių skaičius, žala aplinkai ir ekonominiai bei materialiniai nuostoliai.

- **Proporcingumo principas**

Šiuo pasiūlymu neviršijama to, kas būtina tikslui pasiekti; jis grindžiamas dabar vykdoma politika. Juo siekiama pašalinti konkretų trūkumą, nustatytą priėmus Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą (ES) 2019/420, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/836, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo, ir siūlomas tikslinis problemos sprendimas. Sąjungai ir valstybėms narėms tenkanti administracinė našta išliks minimali, nes dėl šio pasiūlymo ji nepasikeis.

- **Priemonės pasirinkimas**

Dėl ribotos taikymo srities pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013 dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo, laikomas tinkama priemone.

3. **EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Po pražūtingų 2022 m. miškų gaisrų Pietų ir Vidurio Europoje 2022 m. rugsėjo 5 d. Europos Komisija Briuselyje surengė neformalų ministrų susitikimą dėl pasirengimo gamtos gaisrams ir atsako į juos stiprinimo. Valstybių narių ministrai, valstybės sekretoriai ir už civilinę saugą atsakingi generaliniai direktoriai aptarė, kaip būtų galima skubiai suderinti Europos veiksmus pagal SCSM, kad Sąjunga ir jos piliečiai būtų geriau apsaugoti nuo gaisrų po 2023 m. ir vėliau. Ypač didelį susirūpinimą kelia tai, kad visose nukentėjusiose šalyse nepakanka gaisrų gesinimo lėktuvų ir sraigtasparnių, o tai yra didelė našta jau veikiančiam sezoniniam Europos gaisrų gesinimo orlaivių saugos tinklui, kurį bendrai finansuoja Komisija ir kuriuo siekiama laikinai užpildyti spragas, kol nuo 2026 m. pradės veikti naujas nuolatinis Europos gaisrų gesinimo orlaivių parkas (vadinamasis „rescEU“, kurį sudarys 14 vidutinio dydžio ir lengvų amfibinių lėktuvų ir devyni vidutinio dydžio sraigtasparniai, papildysiantys nacionalinius parkus). Todėl buvo pasiektas bendras sutarimas išplėsti esamą sezoninį Europos gaisrų gesinimo orlaivių saugos tinklą, nuo 2023 m. vasaros finansuojant papildomų sraigtasparnių ir lengvųjų orlaivių teikimą pagrindinėse Europos srityse. Ši sistema buvo aptarta ir 2022 m. spalio mėn. Prahoje įvykusiame 49-ajame Civilinės saugos generalinių direktorių neformaliame posėdyje, taip pat techniniu lygmeniu su valstybėmis narėmis.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Rengdama šį pasiūlymą, Komisija rėmėsi išorės ekspertų žiniomis miškų gaisrų prevencijos, pasirengimo jiems ir reagavimo į juos srityse. 2023 m. sausio 10–11 d. susitiko viena iš Komisijos ekspertų grupių, nagrinėjanti patirtį, įgytą įveikiant ekstremaliąsias situacijas⁸. Viena iš pagrindinių šio susitikimo išvadų buvo bendras sutarimas, kad 2022 m. miškų gaisrų sezonas buvo vienas iš sudėtingiausių Europos istorijoje ir kad visoje Europoje akivaizdžiai trūksta oro išteklių, kurie leistų reaguoti į vis didėjančią vienu metu vykstančių gaisrų skaičių. Iš Reagavimo į nelaimės koordinavimo centro atliktos trūkumų analizės matyti, kad tais laikotarpiais, kai buvo svarstomi valstybių narių prašymai suteikti pagalbą, vidutiniškai per dieną trūko keturių orlaivių, o keliomis aktyviausiomis gamtos gaisrų laikotarpio dienomis – net 10 orlaivių. Ekspertai pripažino akivaizdų faktą, kad reikia daugiau išteklių tiek nacionaliniu, tiek Sąjungos lygmenimis.

- **Poveikio vertinimas**

Kadangi pasiūlymas techninio pobūdžio ir skubus, poveikio vertinimas atliekamas nebuvo. Tačiau pasiūlymas buvo rengiamas atsižvelgiant į 2022 m. miškų gaisrų laikotarpį įgytą patirtį, nustatytą glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais tiek nacionaliniu, tiek Sąjungos lygmenimis (suinteresuotieji subjektai pritarė, kad nuostatos galiojimą reikia pratęsti). Tai padėjo įvertinti siūlomos politikos priemonės, kuri leis toliau tęsti dabartinę praktiką, poveikį.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Netaikoma.

- **Pagrindinės teisės**

Netaikoma.

---

⁸ [Komisijos ekspertų grupių ir kitų panašių subjektų registras \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/euipo/).

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

2023 m. pradėjusiame veikti pereinamojo laikotarpio „rescEU“ orlaivių parke siekiama turėti iš viso 22 lėktuvus ir 4 sraigtasparnius. Būtina išlaikyti šį parko pajėgumų lygį iki dabartinės DFP pabaigos (t. y. iki 2027 m. gruodžio 31 d.). Atsižvelgiant į bendras investicijas į miškų gaisrų gesinimo iš oro parką, numatomas poveikis biudžetui gali būti įtrauktas į esamą SCSM finansinį paketą.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Sprendimo 34 straipsnyje nustatyta, kad reguliariai vykdoma veiksmų, kuriems teikiama finansinė parama, stebėseną, siekiant stebėti jų įgyvendinimą. Komisija turi įvertinti Sprendimo taikymą ir pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai tarpinio ir *ex post* vertinimo ataskaitas, taip pat komunikatą apie Sprendimo veiksmingumą, ekonominį efektyvumą ir tolesnį įgyvendinimą. Tokie vertinimai turėtų būti grindžiami Sprendimo 3 straipsnyje išvardytais rodikliais. Šiuo metu atliekamas vertinimas pagal Sprendimo 34 straipsnio 3 dalį, kuris turėtų būti baigtas iki 2023 m. gruodžio mėn.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Šia teisėkūros iniciatyva siūloma Sprendimo 35 straipsnyje nurodytą laikotarpį siūloma pratęsti, jo pabaigos datą perkeltant į 2027 m. gruodžio 31 d.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS**kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo**

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 196 straipsnį,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁹,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę¹⁰,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) Europos Parlamento ir Tarybos sprendime Nr. 1313/2013/ES¹¹ apibrėžiama teisinė „rescEU“ sistema. „rescEU“ siekiama suteikti pagalbą itin didelio masto situacijų atveju, kai nacionaliniu lygmeniu turimais pajėgumais ir Europos civilinės saugos rezervui valstybių narių skirtais pajėgumais neįmanoma užtikrinti veiksmingo reagavimo;
- (2) kylant temperatūrai ir ilgėjant sausros laikotarpiams, Europos Sąjungoje didėja miškų gaisrų rizika – jie vis dažnesni ir intensyvesni. Nepakankamas specializuotų reagavimo pajėgumų, įskaitant amfibinius miškų gaisrų gesinimo iš oro pajėgumus, prieinamumas tebėra vienas iš pagrindinių trūkumų ir yra pagrindinis Sąjungos uždavinys kovojant su vienu metu vykstančiais keliais miškų gaisrais;
- (3) Sprendimo Nr. 1313/2013/ES 35 straipsnyje nustatytas laikotarpis suteikė reikiamo lankstumo, tačiau labai svarbu jį pratęsti, jo pabaigos datą iš 2025 m. sausio 1 d. perkelti į 2027 m. gruodžio 31 d., ir taip užtikrinti, kad Sąjunga galėtų suteikti papildomus „rescEU“ pajėgumus pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą, kol palaipsniui bus sukurtas nuolatinis Europos miškų gaisrų gesinimo iš oro parkas;
- (4) todėl Sprendimas Nr. 1313/2013/ES turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas,

---

⁹ OL C , , p. .

¹⁰ OL C , , p. .

¹¹ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo (OL L 347, 2013 12 20, p. 924).

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Pakeitimas

Sprendimas Nr. 1313/2013/ES iš dalies keičiamas taip:

1) 35 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodyta 2025 m. sausio 1 d. data pakeičiama 2027 m. gruodžio 31 d. data.

2 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3 straipsnis

Adresatai

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas